

Πέμπτη

11

Μαρτίου

2010

**ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ ΗΕΛΕΣΟ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ»**

**Ο θεσμός των ΣΜΠΕ: Η αξία και οι
προϋποθέσεις επιτυχούς εφαρμογής τους
στην Ελλάδα**

Σπύρος Παπαγρηγορίου, Πολιτικός Μηχανικός ΕΜΠ, Μελετητής, Μέλος ΜΕΠΑΑ

Ηράκλειο, Αίθουσα Συνεδρίων ΤΕΕ/ΤΑΚ

Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση: Εργαλείο Προληπτικού Ελέγχου

Με την Οδηγία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) – Οδηγία 2001/42/ΕΚ – επιχειρείται να αντιμετωπισθεί το γεγονός ότι με βάση το προγενέστερο θεσμικό πλαίσιο, σχέδια και προγράμματα:

- Είναι πιθανό να προκαλούν άμεσα αρνητικές επιπτώσεις σε τομείς του περιβάλλοντος, δίχως αυτό να διερευνάται και να αξιολογείται με θεσμικό τρόπο κατά τη διαδικασία σύλληψης και ωρίμανσής τους.
- Προσδιορίζουν και ουσιαστικά «κλειδώνουν» σειρά έργων και δραστηριοτήτων με πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, αφαιρώντας σημαντικά περιθώρια ευελιξίας και εναλλακτικών δυνατοτήτων από τη μεταγενέστερη φάση περιβαλλοντικής αδειοδότησης καθενός ξεχωριστά.
- Είναι σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό «κλειστά» στη δημόσια ζύμωση και σε πολλές περιπτώσεις διακρίνονταν από «στεγανά» στη συμμετοχή και στην ενημέρωση.

Περιβαλλοντικοί στόχοι της ΣΠΕ

---

1. Μια υψηλότερου επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος σε προγενέστερο επίπεδο σχεδιασμού από εκείνο των έργων και δραστηριοτήτων
2. Ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεωρήσεων στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα περισσότερες από 50 προτάσεις κατευθυντήριων οδηγιών για την εφαρμογή της καλύπτοντας τόσο τη χωρική (εθνικός, περιφερειακός, τοπικός σχεδιασμός) όσο και την τομεακή (μεταφορές, χωροταξία, γεωργία, αλιεία-κλπ) της διάσταση

Στάδια ΣΠΕ

- **Στάδιο 1:** Καθορισμός του πεδίου και των στόχων της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ), προσδιορισμός της υφιστάμενης κατάστασης και της εμβέλειας (scope) της ΣΠΕ.
- **Στάδιο 2:** Διερεύνηση και επεξεργασία εναλλακτικών λύσεων και κατ' αρχήν ποιοτική εκτίμηση επιπτώσεων
- **Στάδιο 3:** Εκπόνηση της μελέτης Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης
- **Στάδιο 4:** Διαβούλευση επί του προτεινόμενου σχεδίου ή προγράμματος και της συνοδευτικής περιβαλλοντικής μελέτης.
- **Στάδιο 5:** Διαμόρφωση προγράμματος παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του σχεδίου ή προγράμματος.

Εφαρμογή της Οδηγίας ΣΠΕ στην Ελλάδα

Το περιβαλλοντικό δίκαιο της Ελλάδας εναρμονίστηκε με την Οδηγία ΣΠΕ μέσω της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) 107017/28.8.2006 για την «εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ» (ΦΕΚ 1225Β/5.9.2006).

Πρόκειται για μια πιστή μεταφορά της Οδηγίας. Τα ειδικότερα στοιχεία της σε σχέση με την Οδηγία είναι:

- Ο σαφέστερος καθορισμός του πεδίου εφαρμογής, στο οποίο εντάσσονται συγκεκριμένα είδη σχεδίων και προγραμμάτων
- Η θέσπιση της διαδικασίας περιβαλλοντικού προελέγχου, ώστε να διαπιστώνεται εάν για ένα σχέδιο ή πρόγραμμα απαιτείται όντως να τηρηθεί η διαδικασία ΣΠΕ,
- Η ρύθμιση του τρόπου διαβούλευσης, τόσο στο εσωτερικό όσο και διασυνοριακά,
- Ο καθορισμός των απαιτήσεων από την περιβαλλοντική μελέτη, για την οποία εισάγεται ο όρος «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων» (ΣΜΠΕ).

Πεδίο εφαρμογής ΚΥΑ 107017/28.8.2006

Προϋποθέσεις εφαρμογής

- ✓ Απαιτήση βάσει Νομοθετικών ή Κανονιστικών Διατάξεων (Νόμων, ΠΥΣ, ΠΔ, ΥΑ, απόφαση Γ. Γ. Περιφέρειας, Πράξεων οργάνων ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ και ΟΤΑ)
- ✓ Έγκριση από δημόσια αρχή ή μέσω Νομοθετικής διαδικασίας από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση
- ✓ Εκπόνηση για έναν από τους τομείς: γεωργία, δασοπονία, αλιεία, ενέργεια, βιομηχανία, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, διαχείριση υδάτινων πόρων, τηλεπικοινωνίες, τουρισμό, πολεοδομικός ή χωροταξικός σχεδιασμός ή χρήσεις γης που αναφέρονται στο άρθρο 3[1α] της ΚΥΑ
- ✓ Καθορισμός πλαισίου για μελλοντικές άδειες έργων και δραστηριοτήτων της Πρώτης (Α) Κατηγορίας του Παραρτήματος Ι (πίνακες 1-10) της υπ' αριθμ. 15393/2332/2002 ΚΥΑ; [άρθρο 3[1α]
- ✓ Εφαρμόζονται σε περιοχές του Εθνικού Σκέλους του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 (Τόποι Κοινοτικής Προστασίας και Ζώνες Ειδικής Προστασίας) τις οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά

Βελτιστοποίηση εφαρμογής Οδηγίας ΣΠΕ (1)

Εκπονήθηκε από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΠΕΡ (Αναθέτουσα Αρχή) και την ΕΥΠΕ (Επιβλέπουσα Αρχή) ειδική μελέτη για τη βελτιστοποίηση της εφαρμογής της Οδηγίας στην Ελλάδα (ανάδοχος: Σύμπραξη Enveco A.E. – Αλέξιος Παρασκευόπουλος).

Κύριες προτάσεις:

- 1. Τροποποίηση πεδίου εφαρμογής και ένταξη πρόσθετων σχεδίων – προγραμμάτων όπως:**
  - Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ)
  - Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ)
  - Εμπορευματικά Κέντρα
  - Προγράμματα Ειδικών Μέτρων κατά της Ρύπανσης (ν. 3199/2003)
  - Προγράμματα εναλλακτικής διαχείρισης Αποβλήτων (διάφοροι τύποι)
  - Σχέδια καθορισμού Λατομικών περιοχών
  - Αναπτυξιακά προγράμματα και μελέτες διαχείρισης (Masterplan) Λιμένων (για λιμένες 1ης Υποκατηγορίας της 15393/2332/2002 ΚΥΑ)
  - Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ.) όταν δεν προβλέπονται από ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ

Βελτιστοποίηση εφαρμογής Οδηγίας ΣΠΕ (2)

2. Αφαίρεση σχεδίων – προγραμμάτων από πεδίο εφαρμογής ΠΠΕ-ΜΠΕ (τροποποίηση ΚΥΑ 15393/232/2002)

- ΠΟΤΑ
- Εργασίες Διαρρύθμισης Βιομηχανικών Ζωνών (π.χ. ΒΙ.ΠΕ., ΒΙ.ΠΑ., ΒΙΟ.ΠΑ., ΝΑΒΙΠΕ)
- Χωροταξικός σχεδιασμός
- Πολεοδομικός σχεδιασμός

3. Αφαίρεση σχεδίων ή προγραμμάτων «άυλου» χαρακτήρα από πεδίο εφαρμογής ΣΠΕ

(π.χ. Επιχειρησιακά Προγράμματα: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, Βελτίωση διοικητικής ικανότητας δημόσιας διοίκησης και Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής)

4. Βελτιστοποίηση «νομικής» ενσωμάτωσης Οδηγίας ΣΠΕ μέσω «κάθετης» ένταξης της στο ειδικό θεσμικό πλαίσιο σχεδίων και προγραμμάτων

(π.χ. Ν. 3199/2003 για σχέδια διαχείρισης υδατικών πόρων, Ν. 2939/2001 για εναλλακτική διαχείριση αποβλήτων, Ν. 3333/2005 για Εμπορευματικά Κέντρα, Ν. 2508/97 για ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ, Ν. 2508/1997 για Ρυθμιστικά Σχέδια, Ν. 2742/1999 για Χωροταξικό Σχεδιασμό κλπ)

Βελτιστοποίηση εφαρμογής Οδηγίας ΣΠΕ (3)

5. Τροποποίηση περιεχομένου ΣΜΠΕ

Προτείνεται η διαίρεση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε δύο διακριτές φάσεις. Η 1^η φάση θα αποτελεί το κύριο σώμα της ΣΜΠΕ που υποβάλλεται σε διαβουλεύσεις, ενώ η 2^η φάση της ΣΜΠΕ θα υλοποιείται μετά τη διαβούλευση

Α' ΦΑΣΗ

Α. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Β. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γ. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Ή ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Δ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Ή ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ε. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

ΣΤ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ζ. ΕΚΤΙΜΗΣΗ **ΚΑΙ** ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ **ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ** ΤΩΝ **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ** ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ **ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ** ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Ή ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗ-ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Ή ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: ΜΕΤΡΑ, ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ-ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Θ. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ

Ι. ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ

ΙΑ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ Α ΦΑΣΗΣ

Β' ΦΑΣΗ

ΙΒ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

ΙΓ. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

ΙΔ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ Β ΦΑΣΗΣ

Βελτιστοποίηση εφαρμογής Οδηγίας ΣΠΕ (4)

---

6. Βελτιστοποίηση της διαδικασίας διαβούλευσης

- Ενίσχυση δράσεων δημοσιοποίησης της ΣΜΠΕ (δημιουργία ειδικής ιστοσελίδας για υποχρεωτική ανάρτηση Α' και Β' φάσης ΣΜΠΕ)
- Ένταξη της περιγραφής της διαδικασίας διαβούλευσης (Β' φάση ΣΜΠΕ – Παραρτήματα)
- Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης στη ΣΜΠΕ (Β' φάση ΣΜΠΕ όπως προαναφέρθηκε)
- Καταγραφή στη ΣΜΠΕ (Β' φάση) των αλλαγών που προέκυψαν στο σχέδιο – πρόγραμμα μετά τη διαβούλευση

7. Ένταξη – ενσωμάτωση διαδικασίας ΣΠΕ και δράσεων διαβούλευσης στην ίδια τη διαδικασία εκπόνησης του σχεδίου ή προγράμματος στους τομείς:

- Διαχείρισης υδατικών πόρων
- Διαχείρισης απορριμμάτων
- Χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού

Βελτιστοποίηση εφαρμογής Οδηγίας ΣΠΕ (5)

- 8. Ουσιαστική αναβάθμιση της διαδικασίας παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων**
- Ίδρυση και οργάνωση νέων οργάνων παρακολούθησης – ανεξάρτητων από τις διαδικασίες ΣΠΕ – και συντονισμός τους με τους υφιστάμενους μηχανισμούς ή παρακολούθηση των επιπτώσεων ανά πρόγραμμα
  - Συγκέντρωση των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης από μία Υπηρεσία και συνδυασμός τους ώστε να συνάγονται συνολικά συμπεράσματα
  - Εξασφάλιση της συμβατότητας μεταξύ των μεθόδων και παραμέτρων παρακολούθησης, που προτείνονται στις ΣΜΠΕ και εγκρίνονται με τις σχετικές αποφάσεις
  - Κατάρτιση ενιαίας λίστας δεικτών παρακολούθησης ανά περιβαλλοντικό μέσο-τομέα, διαμόρφωση κλίμακας αξιολόγησής τους και προσδιορισμός τιμών - στόχων

Προβλήματα – εγγενείς δυσκολίες επιτυχούς εφαρμογής της ΣΠΕ στην Ελλάδα

- Έλλειμμα προγραμματισμού σε βάθος χρόνου, με αποτέλεσμα να «βαφτίζονται» ως σχέδια και προγράμματα *ad hoc* σύνολα προγραμματιζόμενων επιμέρους έργων.
- Έλλειμμα εμπειρίας της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και στην εκπόνηση συνεκτικών και συγκροτημένων σχεδίων και προγραμμάτων.
- Δαιδαλώδης οργάνωση, διάχυση ευθυνών και σύγκρουση αρμοδιοτήτων φορέων παραγωγής σχεδίων και προγραμμάτων (κεντρική διοίκηση, περιφέρεια και τοπική αυτοδιοίκηση, ή φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν εξελιχθεί σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου).
- Έλλειμμα εμπειρίας και παράδοσης συγκροτημένου διαλόγου καθώς και συμμετοχής στελεχών της Διοίκησης σε διαδικασίες διαβούλευσης.
- Έλλειμμα στην κατανόηση της αναγκαιότητας ουσιαστικού εναλλακτικού σχεδιασμού και της πιθανότητας απόρριψης ή τροποποίησης του προτεινόμενου σχεδιασμού λόγω περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Σημαντικό έλλειμμα πρωτογενούς πληροφορίας και στοιχείων βάσης σε ικανό βάθος χρόνου για την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης περιβάλλοντος και τον προσδιορισμό κατάλληλων δεικτών παρακολούθησης στην πλειοψηφία των βασικών περιβαλλοντικών μέσων.

Ερωτήματα για περαιτέρω προβληματισμό

- Πώς θα πρέπει να αντιμετωπίζονται από πλευράς περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (ΣΠΕ ή ΜΠΕ) μεγάλης κλίμακας ιδιωτικές επενδύσεις που περιλαμβάνουν πολλά επιμέρους έργα σε μία ή και περισσότερες περιοχές;
- Έχει πλέον νόημα η διατήρηση της υποχρέωσης ΠΠΕΑ για συγκεκριμένα έργα, τα οποία έχουν σαφώς ορισθεί και περιγραφεί σε επιχειρησιακά προγράμματα ή άλλα σχέδια και προγράμματα, τα οποία έχουν υποστεί επιτυχώς ΣΠΕ ή θα ήταν εύλογη η απευθείας υπαγωγή τους στη διαδικασία ΕΠΟ;
- Ενδεχόμενη μετά από χρονικό διάστημα ακύρωση της εγκριτικής πράξης της ΣΠΕ συγκεκριμένου σχεδίου ή και προγράμματος οδηγεί σε αυτόματη ακύρωση της(ων) εν τω μεταξύ εκδοθείσας (εκδοθεισών) απόφασης(εων) ΕΠΟ έργου(ων) ή δραστηριότητας(ων) που περιλαμβάνεται(ονται) στο σχέδιο;
- Είναι επαρκές το «βάθος» της δημοκρατικής διαδικασίας διαβούλευσης σε θέματα σχεδιασμού ή η φερόμενη περιβαλλοντική επίπτωση θα αποτελεί πρόφαση για εμπλοκή σχεδιασμού;

Αντί επιλόγου

Θα αποτελέσει η ΣΠΕ εργαλείο για τη βελτίωση του σχεδιασμού σε επίπεδο Τεχνικό, Διοίκησης και Κοινωνίας με κέρδος για το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής μας

ή

Θα εξελιχθεί σε τυπικό, γραφειοκρατικό αναγκαίο κακό που θα λειτουργεί ως πρόφαση περιβαλλοντικής ευαισθησίας με εξαιρετικά αμφίβολο όφελος για το περιβάλλον;

Ευχαριστώ θερμά για την
προσοχή σας

